

УДК 37.014.5

DOI 10.31654/2663-4902-2026-PP-1-161-170

Опришко С. В.

вчитель англійської мови Центру вивчення іноземних мов
«Golden Staff Study» м. Київ, аспірант
opryshko.serhiy@gmail.com
orcid.org/0009-0009-2690-8379

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ В ІНКЛЮЗИВНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті здійснено порівняльний аналіз використання цифрових інструментів та технологій в інклюзивній мистецькій освіті України та Великої Британії. Актуальність дослідження зумовлена активною цифровізацією освітнього простору, розвитком асистивних технологій та необхідністю забезпечення рівного доступу до мистецької освіти для дітей і молоді з особливими освітніми потребами. У роботі проаналізовано нормативно-правові засади впровадження цифрових рішень у системах освіти обох країн, визначено особливості державної підтримки цифрової трансформації та інклюзивних практик.

Окрему увагу приділено застосуванню адаптивного програмного забезпечення, платформ дистанційного навчання, цифрових музичних інструментів, технологій доповненої та віртуальної реальності, а також інтерактивних засобів візуалізації у процесі викладання музики, образотворчого мистецтва, театру та медіамистецтва. Розглянуто роль цифрових технологій як інструменту компенсації функціональних обмежень, розвитку творчого потенціалу та формування соціальних компетентностей здобувачів освіти.

У результаті порівняльного аналізу встановлено, що у Великій Британії цифрові інструменти системно інтегровані в інклюзивну освітню політику та підтримуються на рівні державних програм і грантових ініціатив, тоді як в Україні цифровізація інклюзивної мистецької освіти перебуває на етапі активного становлення та потребує подальшого нормативного й ресурсного забезпечення. Водночас український досвід характеризується гнучкістю впровадження інновацій та зростанням ролі громадських і волонтерських ініціатив.

Зроблено висновок, що ефективно використання цифрових технологій у мистецькій освіті сприяє розширенню освітніх можливостей осіб з інвалідністю, підвищує якість навчального процесу та формує передумови для розвитку інклюзивного культурного середовища. Перспективами подальших досліджень визначено розроблення міждержавних програм співпраці та адаптацію успішних британських практик до українського освітнього контексту.

Ключові слова: інклюзивна мистецька освіта; цифрові технології; універсальний дизайн навчання (UDL); асистивні технології; діти з особливими освітніми потребами (SEND); цифрова трансформація освіти; порівняльний аналіз; Україна; Велика Британія.

Постановка проблеми. Стрімка цифровізація освітнього простору у XXI столітті суттєво трансформує підходи до організації навчального процесу, зокрема у сфері мистецької освіти. Цифрові інструменти та технології відкривають нові можливості для забезпечення доступності, персоналізації та гнучкості навчання, що є особливо важливим у контексті інклюзивної освіти. Для осіб з особливими освітніми потребами цифрові рішення виступають не лише засобом оптимізації навчального

процесу, але й інструментом компенсації функціональних обмежень, розвитку творчого потенціалу та розширення соціальної взаємодії.

Водночас рівень інтеграції цифрових технологій в інклюзивну мистецьку освіту суттєво відрізняється залежно від країни, її нормативно-правової бази, фінансових ресурсів і стратегічних пріоритетів освітньої політики. У Великій Британії цифрові інновації системно впроваджуються в межах державних програм цифрової трансформації та підтримки осіб з інвалідністю. В Україні процес цифровізації інклюзивної мистецької освіти перебуває на етапі активного становлення, що зумовлює потребу у науковому осмисленні наявного досвіду та визначенні перспектив його розвитку.

Проблема полягає у відсутності комплексного порівняльного аналізу ефективності використання цифрових інструментів в інклюзивній мистецькій освіті України та Великої Британії, а також у недостатній узгодженості між нормативним забезпеченням, методичними підходами та практичними механізмами їх реалізації. Саме це зумовлює необхідність ґрунтовного дослідження, спрямованого на виявлення спільних тенденцій, відмінностей і потенційних напрямів удосконалення цифрової складової інклюзивної мистецької освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика цифрових інструментів в інклюзивній освіті активно розробляється в міжнародному науковому дискурсі, де ключовими векторами є доступність, справедливість і подолання бар'єрів участі. У цьому контексті аналітичні матеріали ЮНЕСКО підкреслюють, що інклюзія має розглядатися як системна характеристика освітньої політики, а цифрові рішення – як інструмент розширення доступу та підтримки різних груп здобувачів освіти [16].

Британський науково-нормативний корпус досліджень демонструє послідовний перехід від «спеціальної» до інклюзивної моделі освіти: увага приділяється як педагогічним підходам і культурі включення, так і організаційним механізмам підтримки учнів з ООП. Зокрема, праці J. Allan акцентують на педагогіках, що орієнтовані на різноманітність і залучення кожного учня [3], тоді як A. Hodgkinson пропонує критичний огляд історичних і сучасних тенденцій у системі інклюзивної та спеціальної освіти Англії [12]. Нормативна база Великої Британії задає рамки для практичної інтеграції цифрових і асистивних рішень: Equality Act 2010 і Children and Families Act 2014 формують антидискримінаційні гарантії та механізми підтримки [7; 5], а SEND Code of Practice визначає принципи і процедури забезпечення освітньої доступності та індивідуалізованої підтримки [14].

В українському науковому полі простежується зростання уваги до цифровізації інклюзивної освіти, насамперед у вимірах дистанційного навчання, цифрової доступності та впровадження асистивних технологій; водночас дослідження, спеціально сфокусовані на інклюзивній мистецькій освіті (музика, образотворче мистецтво, театр, медіамистецтво), залишаються фрагментарними. Це зумовлює потребу узагальнення існуючих напрацювань та проведення порівняльного аналізу українського й британського досвіду, аби виокремити ефективні цифрові практики, механізми підтримки та умови їх масштабування в інклюзивному мистецькому середовищі [1; 10; 11; 16].

Мета статті полягає у здійсненні порівняльного аналізу цифрових інструментів і технологій в інклюзивній мистецькій освіті України та Великої Британії, визначенні особливостей їх впровадження, ефективності застосування та перспектив адаптації британського досвіду в українському освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретико-методологічні засади дослідження цифрових інструментів у системі інклюзивної мистецької освіти ґрунтуються на міждисциплінарному синтезі інклюзивної педагогіки, теорії цифрової трансформації освіти та концепції універсального дизайну навчання (UDL). Інклюзивна педагогіка як наукова парадигма визначає мету освітнього середовища – створення умов для повної участі кожного здобувача освіти незалежно від індивідуальних особливостей розвитку та функціональних обмежень. За цією моделлю

інклюзія не розглядається як «щось додаткове», а стає базовим принципом побудови навчального процесу [3; 12].

Цифрова трансформація освіти у глобальному контексті виступає одним із ключових чинників модернізації навчальних систем. Вона охоплює процеси інтегрування цифрових технологій у всі компоненти освітньої діяльності – від планування й організації навчального середовища до форм оцінювання та зворотного зв'язку. За визначенням ЮНЕСКО, цифрові технології у сфері освіти сприяють розширенню доступу, підтримці диференційованого навчання, розвитку критичного мислення та адаптації освітнього контенту під індивідуальні потреби здобувачів [16]. У рамках інклюзивної мистецької освіти цифрова трансформація забезпечує можливості для творчої самореалізації, подолання сенсорних та моторних бар'єрів у виконанні мистецьких практик.

Концепція універсального дизайну навчання (UDL) відіграє методологічну роль у розумінні того, як організувати навчальний процес так, щоб він був доступним для максимально широкого кола учнів за рахунок гнучких варіантів представлення змісту, участі та вираження індивідуальних творчих компетентностей. UDL передбачає розроблення освітніх матеріалів і завдань із принципом множинних шляхів доступу до навчального контенту, що дозволяє використовувати цифрові засоби як інтегральний компонент інклюзії. Зазначена теоретична основа логічно впливає з трансформаційного підходу до освіти, спрямованого на перетворення навчального середовища з метою зменшення бар'єрів та створення умов для реалізації потенціалу кожного учня.

Сучасні наукові підходи розглядають цифрові інструменти не лише як технічні засоби, але й як когнітивні та комунікативні ресурси, що перетворюють традиційні форми мистецької діяльності. Емпіричні дослідження у сфері Accessible Digital Musical Instruments (ADMIs) засвідчують, що індивідуалізований дизайн цифрових музичних інструментів, зокрема модифікованих MIDI-контролерів і адаптивних інтерфейсів, суттєво розширює можливості творчої самореалізації учнів із моторними обмеженнями в умовах інклюзивної освіти [9].

Це ілюструє зміщення фокусу від традиційної диференціації на основі діагнозу до індивідуалізованого планування навчання, яке підтримується цифровими рішеннями.

Цифрова трансформація інклюзивної освіти корелює з моделями соціальної інклюзії, де технології розглядаються як засіб підсилення участі, комунікації та соціальної взаємодії. Соціальна модель інвалідності підкреслює, що саме бар'єри середовища обмежують участь осіб з функціональними обмеженнями, а не їхні медичні характеристики; отже, адаптації, включно з цифровими інструментами, спрямовані на усунення цих бар'єрів (social model of disability). Цей підхід узгоджується з оглядовими дослідженнями, які визначають цифрові технології як ключовий чинник розширення можливостей участі здобувачів з різними потребами в освітньому середовищі [13; 15].

У системному вигляді цифрові технології в інклюзивній мистецькій освіті розглядаються як частина інтегрованої педагогічної стратегії, що поєднує такі компоненти:

- 1) адаптацію змісту навчання через мультимедійні ресурси та програмні засоби;
- 2) використання асистивних технологій для подолання сенсорних і моторних обмежень;
- 3) інтерактивні платформи для дистанційної взаємодії;
- 4) цифрові засоби творчого вираження та оцінювання результатів.

Ці компоненти не лише забезпечують доступ до мистецької освіти, але й сприяють розвитку творчих компетентностей, критичного мислення та самоідентифікації особистості. При цьому цифрові інструменти стають посередниками у процесі комунікації та співтворчості, що характерно для сучасної мистецької освіти, де взаємодія між учнями, викладачами та цифровим середовищем формує новий освітній досвід.

Існує однаковість у науковому дискурсі щодо того, що впровадження цифрових технологій у навчальний процес повинно супроводжуватися системними змінами в організації навчання, підготовці педагогічних кадрів та оновленні освітніх програм. Цифрова компетентність як педагогічна категорія означає не лише вміння працювати з технологіями, але й здатність інтегрувати їх у змістові, методичні та оцінні аспекти освіти таким чином, щоб зменшити бар'єри для учнів з SEND та підсилити їхню активну участь у мистецьких практиках.

Такий методологічний комплекс створює теоретичну основу для подальшого емпіричного та практичного аналізу впливу цифрових інструментів на інклюзивну мистецьку освіту у Великій Британії та Україні, визначення ефективних моделей їхнього використання та розроблення рекомендацій щодо педагогічної інтеграції цих технологій у навчальний процес.

Розвиток інклюзивної мистецької освіти у Великій Британії характеризується системною інтеграцією цифрових рішень у навчальний процес і в механізми підтримки здобувачів з особливими освітніми потребами та інвалідністю (SEND). На відміну від фрагментарних ініціатив, британська модель спирається на поєднання правових гарантій недискримінації, інституційної відповідальності закладів освіти та практичних інструментів індивідуалізації навчання.

Базовим принципом **нормативно-організаційної моделі цифрової підтримки** (reasonable adjustments + EHCP) є обов'язок закладів освіти забезпечувати reasonable adjustments (розумні пристосування) і додаткові засоби/сервіси для запобігання освітньому «відставанню» учнів з інвалідністю [7]. У практичному вимірі це означає, що цифрові та асистивні технології можуть бути запроваджені як «допоміжні засоби» (auxiliary aids/services) для доступу до навчального контенту, комунікації й оцінювання результатів. Подальшу конкретизацію забезпечує інтегрована модель підтримки через Education, Health and Care Plans (EHCP), що передбачають комплексне планування освітньої траєкторії (освіта–здоров'я–соціальна підтримка) та, за потреби, включають рекомендації щодо використання конкретних цифрових інструментів [5]. Практичним регулятором виступає SEND Code of Practice (0–25), який орієнтує заклади освіти на підхід «дитина в центрі» та допускає технології як один із засобів адаптації навчання й зменшення бар'єрів участі [14].

Отже, британська модель задає рамку: цифрові технології не є «додатком», а можуть бути частиною юридично обґрунтованих та педагогічно вмотивованих адаптацій для забезпечення доступу до мистецької освіти.

У британській практиці важливе місце посідають асистивні технології (АТ) як сукупність продуктів і систем, що компенсують або зменшують функціональні обмеження в освітньому середовищі, сприяючи доступу до навчального контенту, розширенню участі та самостійності учнів з інвалідністю. Систематичний огляд досліджень показує, що використання АТ підвищує інклюзивність навчання, розширює доступ до освітніх можливостей і сприяє активній участі здобувачів у навчальному процесі, хоча також виявлено бар'єри, пов'язані з підготовкою педагогів та доступністю ресурсів [8, с. 1911–1930]. Результативність АТ підсилюється інституційними заходами: зокрема, урядові ініціативи з навчання персоналу щодо АТ демонструють, що підготовка «АТ-чемпіонів» у школах підвищує використання технологій та сприймається як ефективний спосіб зняття бар'єрів навчання для учнів із SEND [6]. Такі дані важливі для мистецької освіти, де технології часто виступають «мостом» між творчим завданням і реальними можливостями студента (напр., доступний інтерфейс для створення музики або цифрові інструменти для візуального мистецтва).

До релевантних цифрових засобів, що застосовуються в інклюзивній мистецькій освіті Великої Британії, належать:

- доступні цифрові музичні інструменти та модифіковані контролери (зокрема альтернативні MIDI-пристрої, сенсорні інтерфейси, адаптовані керувальні модулі),

розроблені з урахуванням принципів доступності та індивідуалізованого дизайну; дослідження у сфері Accessible Digital Musical Instruments (ADMIs) демонструють, що такі рішення дозволяють здобувачам з моторними обмеженнями брати повноцінну участь у музичній діяльності та досягати співставних творчих результатів у межах інклюзивного середовища [9, с. 1-10];

- адаптивне програмне забезпечення та цифрові середовища, що передбачають налаштування інтерфейсу, темпу взаємодії, рівня складності та способів подання завдань, забезпечуючи індивідуалізацію творчої діяльності й підтримку навчання відповідно до актуального рівня розвитку здобувача; такі технології розглядаються як інструмент зменшення бар'єрів участі та підсилення автономії учнів із SEND [9, с. 1–10].

- цифрові технології для оцінювання та організації освітнього процесу, які інтегруються з іншими формами *reasonable adjustments* у межах нормативно визначених процедур; поєднання цифрових платформ із додатковим часом, альтернативними форматами завдань або допоміжним програмним забезпеченням розглядається як інструмент забезпечення рівних умов демонстрації навчальних досягнень для здобувачів із SEND відповідно до урядових рекомендацій щодо використання асистивних технологій в оцінюванні [6, с. 30–49];

- цифрові медіа та візуальні технології, включно з мультимедійними редакторами, графічними планшетами, інструментами цифрової візуалізації та елементами доповненої реальності та віртуальної реальності (AR/VR), що розширюють спектр художніх практик і створюють альтернативні канали творчого самовираження; їх використання зменшує залежність мистецької діяльності від фізичних бар'єрів та забезпечує більш гнучкі форми участі в освітньому процесі.

Суттєвою особливістю британської інклюзивної мистецької освіти є практична орієнтація на спільне творення та педагогіку залучення, коли технології формують «рівне поле» для учасників з різними можливостями. Наприклад, проекти, що поєднують учнів із загальних та спеціальних шкіл, демонструють, що доступні музичні технології можуть створювати спільний простір експериментування й колективної творчості, де технічний інструмент виступає легітимним «творчим голосом» кожного учня [17]. У таких моделях технологія не замінює мистецтво, а відкриває шлях до творчого продукту, комунікації та самопрезентації.

Важливим є й секторний вимір: інституції культури та мистецтва Великої Британії підтримують ініціативи цифрової доступності та інклюзії в ширшому культурному середовищі. Наприклад, політика та аналітичні матеріали Arts Council England фокусуються на цифровій інклюзії/виключенні в культурному секторі та підкреслюють необхідність системного врахування потреб різних аудиторій у цифровому переході [4, с.12-18]. Це важливо для мистецької освіти, адже освітній результат часто реалізується через участь у культурних подіях, публічних показах, виставках, концертах, де цифрові рішення (субтитрування, доступні формати контенту, гібридні трансляції) розширюють участь осіб з інвалідністю.

Сильними сторонами британського підходу є: (1) нормативна визначеність та інституційний обов'язок забезпечувати адаптації [6; 7; 14]; (2) інтегрована міжвідомча підтримка через ЄНСП [5]; (3) розвиток професійної компетентності персоналу щодо АТ і цифрових інструментів [6]; (4) наявність сильного «третього сектору» (спеціалізованих організацій, лабораторій, спільнот), що продукує практики доступної творчості [9; 4]. Водночас зберігаються ризики: нерівність доступу до техніки й інтернету між регіонами/закладами, різний рівень цифрової компетентності педагогів, а також залежність частини інновацій від грантового фінансування та партнерств із громадськими організаціями.

З огляду на це, британський досвід демонструє не лише наявність «набору інструментів», а й модель керування інклюзивністю через технології, де правові гарантії, педагогічна методика і ресурсне забезпечення взаємно підсилюють одне

одного. Саме такий підхід є цінним для подальшого порівняння з українським контекстом і для визначення механізмів адаптації ефективних практик.

Цифровізація інклюзивної освіти в Україні відбувається в контексті масштабних реформ освітньої системи, спрямованих на забезпечення рівного доступу до якісної освіти та інтеграцію європейських стандартів у національну практику. Нормативно-правові засади інклюзивного навчання визначені Законом України «Про освіту» (2017), який закріплює право осіб з особливими освітніми потребами на навчання в інклюзивному середовищі, а також гарантує створення необхідних умов для реалізації цього права. Положення закону узгоджуються з міжнародними зобов'язаннями України, зокрема з Конвенцією ООН про права осіб з інвалідністю [2], що передбачає забезпечення доступності освітнього процесу та використання сучасних технологій для подолання бар'єрів участі.

Цифрова трансформація української освіти активізувалася у зв'язку з розвитком дистанційних форм навчання, що особливо посилювалося після 2020 року. Платформи дистанційного навчання, електронні освітні ресурси, цифрові бібліотеки та мультимедійні засоби стали важливим інструментом підтримки учнів з особливими освітніми потребами. Водночас інтеграція цифрових технологій саме в інклюзивну мистецьку освіту має свої специфічні особливості, пов'язані з творчим характером дисциплін та необхідністю адаптації практичних занять.

У мистецьких школах та закладах позашкільної освіти України поступово впроваджуються цифрові інструменти для навчання музики, образотворчого мистецтва, дизайну та медіамистецтва. Зокрема, використовуються програмні продукти для створення музики (DAW-системи), графічні планшети, інтерактивні дошки, цифрові архіви мистецьких творів, а також онлайн-платформи для організації дистанційних занять і спільних творчих проєктів. Для учнів з порушеннями слуху застосовуються візуалізовані музичні програми та субтитровані відеоматеріали; для осіб із порушеннями зору – програмне забезпечення з функцією синтезу мовлення або збільшення контрастності зображення; для дітей із розладами спектра аутизму – інтерактивні цифрові інструменти з прогнозованою структурою інтерфейсу.

Методологічно впровадження цифрових технологій в інклюзивній мистецькій освіті України співвідноситься з концепцією універсального дизайну навчання (UDL), яка передбачає варіативність форм подання матеріалу, способів виконання завдань та залучення здобувачів освіти до навчальної діяльності. Проте на практиці UDL ще не набув системного характеру, оскільки впровадження цифрових інструментів часто залежить від ініціативи окремих педагогів або адміністрації закладу. Це створює нерівномірність у рівні доступності мистецької освіти в різних регіонах країни.

Особливістю українського контексту є активна роль громадських організацій та волонтерських об'єднань у підтримці інклюзивної мистецької освіти. Вони ініціюють проєкти з цифрової творчості для дітей з інвалідністю, організують онлайн-фестивалі, майстер-класи та творчі лабораторії, що сприяють інтеграції учнів у культурне середовище. Така діяльність частково компенсує обмеженість державного фінансування у сфері технічного забезпечення інклюзивних програм.

Водночас існують системні проблеми, що стримують повноцінну цифрову трансформацію інклюзивної мистецької освіти в Україні. Серед них: недостатній рівень матеріально-технічного оснащення закладів мистецької освіти, нерівний доступ до високошвидкісного інтернету в регіонах, обмежена кількість адаптованих цифрових ресурсів українською мовою, а також потреба у підвищенні цифрової компетентності педагогів. Останній аспект є особливо важливим, оскільки ефективність використання цифрових інструментів залежить не лише від їх наявності, але й від здатності інтегрувати їх у навчальний процес відповідно до педагогічних цілей.

Порівняно з Великою Британією, де цифрові рішення інтегровані в межі цілісної нормативної системи (Equality Act 2010; Children and Families Act 2014; SEND Code of Practice) [7; 5; 14], українська модель перебуває на етапі інституційного

формування. Проте вітчизняна система демонструє гнучкість і здатність до швидкої адаптації в умовах кризових викликів, що підтверджує потенціал для подальшого розвитку цифрової інклюзії.

У стратегічній перспективі важливими напрямками розвитку є: розроблення державних програм підтримки цифрових інструментів в інклюзивній мистецькій освіті; створення національних цифрових платформ із адаптованим мистецьким контентом; впровадження програм підготовки педагогів із фокусом на цифрову інклюзію; розширення міжнародної співпраці та обміну практиками з країнами Європейського Союзу. Зазначені заходи можуть забезпечити перехід від фрагментарного використання цифрових засобів до системної інтеграції технологій як невід'ємної складової інклюзивного мистецького середовища.

Таким чином, цифрові технології в інклюзивній мистецькій освіті України перебувають у стадії активного становлення. Незважаючи на існуючі проблеми ресурсного та методичного характеру, наявні тенденції свідчать про поступове формування цифрової культури інклюзії, що відкриває можливості для ефективної адаптації кращих міжнародних практик, зокрема британського досвіду.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження засвідчило, що цифрові інструменти та технології виступають системоутворювальним чинником розвитку інклюзивної мистецької освіти в умовах сучасної цифрової трансформації. Теоретико-методологічний аналіз показав, що інтеграція цифрових рішень ґрунтується на поєднанні соціальної моделі інвалідності, принципів універсального дизайну навчання (UDL) та концепції персоналізованого освітнього середовища. У цьому контексті технології виконують не компенсаторну, а трансформаційну функцію, змінюючи саму структуру педагогічної взаємодії та розширюючи можливості творчого самовираження здобувачів освіти.

Порівняльний аналіз України та Великої Британії дозволив виявити суттєві відмінності у рівні інституційної зрілості цифрової інклюзії. Британська модель характеризується системністю, нормативною визначеністю та інтеграцією цифрових адаптацій у механізми індивідуальної підтримки (ЕНСР). В Україні процес цифрової інклюзії перебуває на стадії активного становлення, демонструючи гнучкість і потенціал до швидкої адаптації, однак потребує посилення нормативного регулювання, ресурсного забезпечення та підготовки педагогічних кадрів.

Дослідження підтвердило, що цифрові технології в мистецькій освіті сприяють не лише подоланню фізичних і сенсорних бар'єрів, а й формуванню нових форматів художньої діяльності, що забезпечують рівноправну участь у творчих процесах. Їх ефективність безпосередньо залежить від комплексного впровадження: поєднання правових гарантій, фінансової підтримки, методичної підготовки та цифрової компетентності педагогів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричним вивченням впливу конкретних цифрових інструментів на розвиток творчих компетентностей дітей з особливими освітніми потребами; розробленням критеріїв оцінювання ефективності цифрової інклюзії в мистецькій освіті; аналізом практик інтеграції технологій в умовах воєнних та посткризових викликів; а також поглибленням міжнародного порівняльного аналізу з метою адаптації кращих європейських практик до українського освітнього простору.

Список використаних джерел

1. Давиденко Г. Впровадження інклюзивної освіти у Великій Британії: проблеми, шляхи вирішення. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*: зб. наук. пр. 2014. № 11. С. 27–38. URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/19> (дата звернення: 01.03.2026).
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю. 13.12.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення: 01.03.2026).

3. Allan J. Productive pedagogies and the challenge of inclusion. *British Journal of Special Education*. 2003. Vol. 30, no. 4. P. 175–178.
4. Arts Council England. Digital Culture 2022. Manchester : Arts Council England, 2023. 52 p. URL: https://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/download-file/Digital_Culture_2022.pdf (дата звернення: 01.03.2026).
5. Children and Families Act 2014. UK Legislation. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/6/contents> (дата звернення: 02.03.2026).
6. Department for Education. Assistive technology training pilot evaluation report. London : DfE, 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/assistive-technology-training-pilot-evaluation> (дата звернення: 03.03.2026).
7. Equality Act 2010. London : The National Archives, 2010. Part 6: Education; Section 85 – duty to make reasonable adjustments. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/contents> (дата звернення: 01.03.2026)
8. Fernández-Batanero J. M., Montenegro-Rueda M., Fernández-Cerero J., García-Martínez I. Assistive technology for the inclusion of students with disabilities: a systematic review. *Educational Technology Research and Development*. 2022. Vol. 70, No. 5. P. 1911–1930. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11423-022-10127-7>
9. Förster A., Schnell N. Designing accessible digital musical instruments for special educational needs schools – A social-ecological design framework. *International Journal of Child-Computer Interaction*. 2024. Vol. 41. Art. 100666. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2024.100666>.
10. Great Britain. Department for Education and Employment. Excellence for all children: meeting special educational needs. London : Department for Education and Employment, 1997. URL: <https://www.education-uk.org/documents/pdfs/1997-green-paper.pdf> (дата звернення: 01.03.2026).
11. Great Britain. Parliament. House of Commons. Education and Skills Committee. Special educational needs : Third report of session 2005–06. London : The Stationery Office, 2006. URL: <https://publications.parliament.uk/pa/cm200506/cmselect/cmeduski/478/478i.pdf> (дата звернення: 01.03.2026).
12. Hodkinson A. Inclusive and special education in the English educational system: historical perspectives, recent developments and future challenges. *British Journal of Special Education*, 2010, vol. 37, no. 2, C. 61–65. URL: https://www.academia.edu/97445186/Inclusive_and_special_education_in_the_English_educational_system_historical_perspectives_recent_developments_and_future_challenges (дата звернення: 01.03.2026).
13. Navas-Bonilla C. R., Guerra-Arango J. A., Oviedo-Guado D. A., Murillo-Noriega D. E. Inclusive education through technology: a systematic review of types, tools and characteristics. *Frontiers in Education*, 2025. 10:1527851. DOI: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1527851>
14. SEND Code of Practice: 0 to 25 years. Department for Education & Department of Health, 2015. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/send-code-of-practice-0-to-25> (дата звернення: 27.02.2026).
15. Social model of disability. *ScienceDirect Topics*. URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/medicine-and-dentistry/social-model-of-disability> (дата звернення: 01.03.2026).
16. UNESCO. Global education monitoring report 2020: Inclusion and education: all means all. Paris : UNESCO, 2020. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718> (дата звернення: 01.03.2026).
17. Ward A. The development of a Modular Accessible Musical Instrument Technology Toolkit using action research. *Frontiers in Computer Science*. 2023. Vol. 5. Art. 1113078. DOI: <https://doi.org/10.3389/fcomp.2023.1113078>

References

1. Davidenko, H. (2014). Vprovadzhennia inkluzyvnoi osvity u Velykii Brytanii: problemy, shliakhy vyrishennia [Implementation of inclusive education in the United Kingdom: Problems and solutions]. *Aktualni problemy navchannia ta vykhovannia liudei z osoblyvymy potrebamy* –

Current issues in the education and upbringing of people with special needs, 11, 27–38. Retrieved March 01, 2026, from <https://ap.uu.edu.ua/article/19> [in Ukrainian].

2. Konventsiia pro prava osib z invalidnistiu [Convention on the Rights of Persons with Disabilities]. (2006). Retrieved March 01, 2026, from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text [in Ukrainian].

3. Allan, J. (2003). Productive pedagogies and the challenge of inclusion. *British Journal of Special Education*, 30, 4, 175–178 [in English].

4. (2023). Arts Council England. Digital Culture 2022. Manchester : Arts Council England. URL: https://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/download-file/Digital_Culture_2022.pdf [in English].

5. Children and Families Act 2014. UK Legislation. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/6/contents> [in English].

6. (2022). Department for Education. Assistive technology training pilot evaluation report. London : DfE. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/assistive-technology-training-pilot-evaluation> [in English].

7. Equality Act 2010. London : The National Archives. Part 6: Education; Section 85 – duty to make reasonable adjustments. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/contents> [in English].

8. Fernández-Batanero, J. M., Montenegro-Rueda, M., Fernández-Cerero, J., García-Martínez, I. (2022). Assistive technology for the inclusion of students with disabilities: a systematic review. *Educational Technology Research and Development*, 70, 5, 1911–1930 [in English]. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11423-022-10127-7>

9. Förster, A., Schnell, N. (2024). Designing accessible digital musical instruments for special educational needs schools—A social-ecological design framework. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 41, 100666 [in English]. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2024.100666>

10. Great Britain. (1997). Department for Education and Employment. Excellence for all children: meeting special educational needs. London : Department for Education and Employment. URL: <https://www.education-uk.org/documents/pdfs/1997-green-paper.pdf> [in English].

11. Great Britain. (2006). Parliament. House of Commons. Education and Skills Committee. Special educational needs : Third report of session 2005–06. London : The Stationery Office. URL: <https://publications.parliament.uk/pa/cm200506/cmselect/cmmeduski/478/478i.pdf> [in English].

12. Hodkinson, A. (2010). Inclusive and special education in the English educational system: historical perspectives, recent developments and future challenges. *British Journal of Special Education*, 37, 2, 61–65. URL: https://www.academia.edu/97445186/Inclusive_and_special_education_in_the_English_educational_system_historical_perspectives_recent_developments_and_future_challenges [in English].

13. Navas-Bonilla, C. R., Guerra-Arango, J. A., Oviedo-Guado, D. A. and Murillo-Noriega, D. E. (2025). Inclusive education through technology: a systematic review of types, tools and characteristics. *Frontiers in Education*, 10:1527851 [in English]. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2025.1527851>

14. (2015). SEND Code of Practice: 0 to 25 years. Department for Education & Department of Health. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/send-code-of-practice-0-to-25> [in English].

15. Social model of disability. *ScienceDirect Topics*. URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/medicine-and-dentistry/social-model-of-disability> [in English].

16. UNESCO. Global education monitoring report 2020: Inclusion and education: all means all. Paris : UNESCO. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718> [in English].

17. Ward, A. (2023). The development of a Modular Accessible Musical Instrument Technology Toolkit using action research. *Frontiers in Computer Science*, 5, 1113078 [in English]. DOI: <https://doi.org/10.3389/fcomp.2023.1113078>

Opryshko S.

English language teacher, Foreign Language Learning Centre
«Golden Staff Study», PhD student
opryshko.serhiy@gmail.com
orcid.org/0009-0009-2690-8379

**DIGITAL TOOLS AND TECHNOLOGIES IN INCLUSIVE ARTS EDUCATION:
A COMPARATIVE ANALYSIS OF UKRAINE AND GREAT BRITAIN**

The article presents a comparative analysis of digital tools and technologies used in inclusive art education in Ukraine and the United Kingdom. The relevance of the study is determined by the rapid digitalization of educational systems, the development of assistive technologies, and the growing need to ensure equal access to art education for learners with special educational needs and disabilities. The paper examines the regulatory frameworks governing the implementation of digital solutions in both countries and identifies the specific features of state support for digital transformation and inclusive practices.

Particular attention is paid to the use of adaptive software, online learning platforms, digital musical instruments, augmented and virtual reality technologies, and interactive visualization tools in the teaching of music, visual arts, theatre, and media arts. Digital technologies are analyzed as instruments for compensating functional limitations, fostering creative development, and enhancing social competencies of learners with disabilities.

The comparative analysis demonstrates that in the United Kingdom digital tools are systematically integrated into inclusive educational policy and supported through national programs and grant initiatives, whereas in Ukraine the digitalization of inclusive art education is currently in an active stage of development and requires further regulatory, methodological, and financial support. At the same time, the Ukrainian experience is characterized by flexibility in adopting innovations and the increasing role of community-based and volunteer initiatives.

The study concludes that the effective integration of digital technologies into art education expands educational opportunities for persons with disabilities, improves the quality of the learning process, and contributes to the formation of an inclusive cultural environment. Prospects for further research include the development of international cooperation programs and the adaptation of successful British practices to the Ukrainian educational context.

Key words: inclusive art education; digital technologies; assistive technologies; comparative education; Ukraine; United Kingdom; educational innovation; accessibility.

Отримано редколегією / Received: 28.02.2026
Прорецензовано / Revised: 12.03.2026
Опубліковано / Published: 27.03.2026